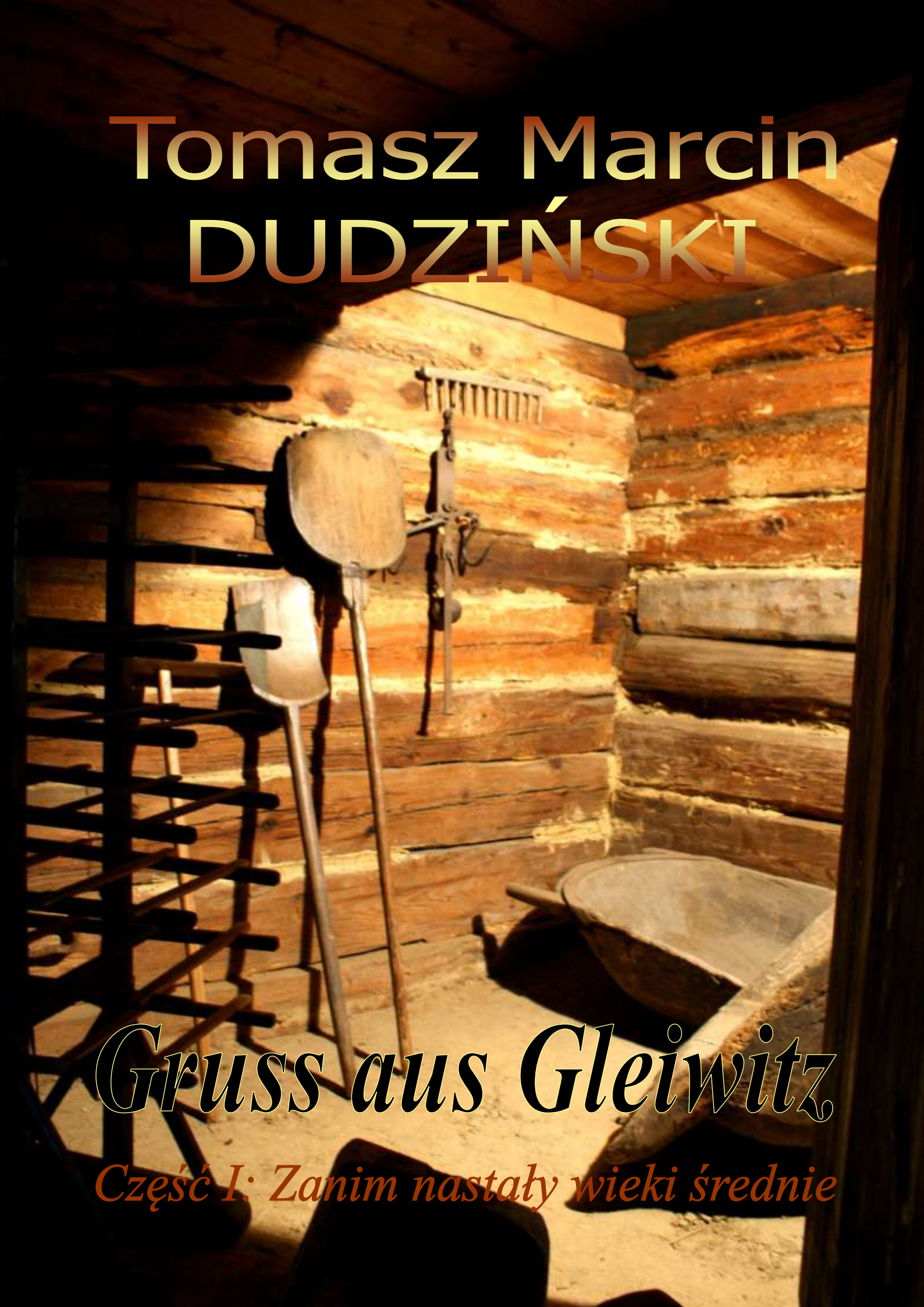
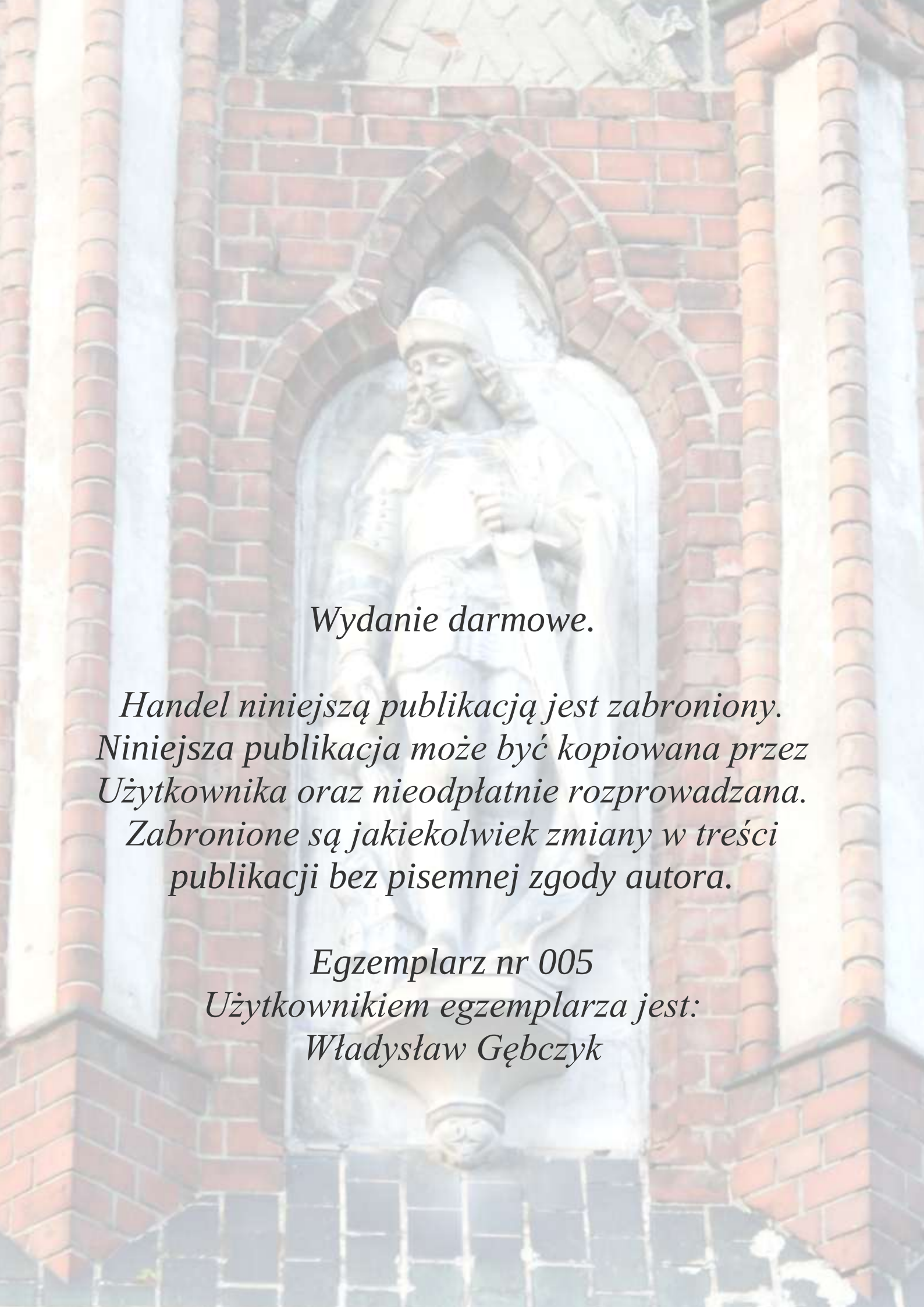

The background image is a photograph of a rustic interior, likely a workshop or a storage room. It features thick, horizontal wooden logs forming the walls. On the left, a dark wooden rack holds several long-handled tools, including a large wooden spoon and a metal tool. A metal bowl sits on the floor in the lower right. The lighting is warm and directional, coming from the right, casting long shadows and highlighting the textures of the wood and metal.

Tomasz Marcin DUDZIŃSKI

Gruss aus Gleiwitz

Część I: Zanim nastały wieki średnie

Wydanie darmowe.

*Handel niniejszą publikacją jest zabroniony.
Niniejsza publikacja może być kopiowana przez
Użytkownika oraz nieodpłatnie rozprowadzana.
Zabronione są jakiegolwiek zmiany w treści
publikacji bez pisemnej zgody autora.*

*Egzemplarz nr 005
Użytkownikiem egzemplarza jest:
Władysław Gębczyk*

Tomasz Marcin
DUDZIŃSKI

Gruss aus Gleiwitz

*Część I:
Zanim nastały wieki średnie*

Tomasz Marcin Dudziński
„Gruss aus Gleiwitz. Część I: Zanim nastały wieki średnie”

Copyright© by Tomasz Marcin Dudziński
All rights reserved

Fotografie: Krzysztof Wójcik, Tomasz Marcin Dudziński
Projekt okładki: Tomasz Marcin Dudziński

Wydanie III

Gliwice, listopad 2011

Kiedy w 1945 roku przybyła do Gliwic większość z przodków współczesnych Gliwiczan, tłumaczono im, że oto Słowianie wracają na ziemię rdzennie słowiańskie, mając oczywiście na myśli Polaków. Rok 1966 przyniósł ze sobą szczyt tej propagandy, a szal tysiąclecia ogarnął cały naród.

Czy Słowianie byli tu jednak od zarania dziejów, czy może ktoś był tu przed nimi? Który z obecnych narodów słowiańskich ma prawo sobie uzurpować tytuł pierwszego słowiańskiego królestwa? Czy Słowianie od wieków jednoczyli się w walce z plemionami germańskimi o polskość Śląska? I skąd w ogóle wziął się na Śląsku węgiel?

Pierwszy tom opowieści o historii miasta nie zawiera zbyt wielu informacji o Gliwicach, bo choć istniała tu osada, to brak jest jakichkolwiek źródeł dotyczących jej dziejów sprzed tysiąca lat. Dalsze losy Gliwic zależały od wydarzeń, które miały miejsce dawno, dawno temu na Śląsku, bądź też poza jego granicami.

Zapraszam na wycieczkę w przeszłość. Cel wyprawy to:

355 000 000 p.n.e – rok 985

*„Miasto, które nie zna swojej przeszłości,
nie ma przyszłości.”*

355 – 296 mln lat temu

- Karbon – Większość okolic współczesnych Gliwic stanowi obszar bagienny, bogato zarośnięty charakterystyczną dla tego typu obszaru roślinnością. To właśnie owa roślinność oraz wysychające podczas upałów zbiorniki wodne stanowią będą o największym bogactwie Śląska – węgla kamiennym.

250 mln lat temu

- Trias dolny – W okolicy nadal dominują zbiorniki słodkowodne. Ich pozostałością są pokłady piaskowca pstrego.

203 mln lat temu

- Trias górny – Okoliczny teren znalazł się głęboko pod wodą i stanowi dno morskie, czego najlepszym dowodem są pokłady wapienia muszlowego z jakże efektownymi, skamieniałymi muszlami amonitów.

1.000.000 p.n.e.

- *Homo erectus* opuszcza Afrykę i udaje się na podbój Europy.

Zarośnięte bagna w karbonie przesądziły o największym bogactwie Śląska – węgla kamiennym, czego dowodem liczne ślady liści paproci odcisnięte w bryłach węgla.

Niedługo potem władcami Śląska zostały stworzenia morskie.

Na zdj.: węgiel z odciskiem paproci, trylobit; sąsiednia strona: skamieniałe muszle. Kolekcja prywatna, fot.: autor.

450.000 p.n.e.

- *Homo erectus* pojawia się na terenie obecnej Polski, w tym także na Śląsku.

400.000 p.n.e.

- Na terenach obecnej Polski wytwarzane są pierwsze narzędzia z krzemienia.

230.000 p.n.e.

- W dorzeczu Odry pojawiają się pierwsi neandertalczykowie.

200.000 p.n.e.

- W Afryce pojawia się *homo sapiens sapiens*.

120.000 p.n.e.

- Neandertalczykowie produkują narzędzia z krzemienia.

70.000 p.n.e.

- W powszechnym użyciu neandertalczyków są krzemienne noże i zgrzebła.

37.000 p.n.e.

- Na Śląsku pojawia się *homo sapiens sapiens* – człowiek współczesny.

30.000 p.n.e.

- *Teren dzisiejszego miasta objęty jest zlodowaceniem. Najczęściej spotykanymi mieszkańcami w okolicy są mamuty i nosorożce włochate.*

14.000 p.n.e.

- *Klimat powoli zaczyna się ocieplać. Z naszego krajobrazu znikają wędrujące na północ mamuty.*

8200 p.n.e.

- *Cofa się lodowiec. Następują znaczne zmiany klimatyczne. Rozpoczyna się epoka mezolitu, czyli środkowa epoka kamienia.*

8000 p.n.e.

- *Na terenie obecnej Polski mieszka ok. 6 000 ludzi.*
- *Okres borealny. Z tych czasów pochodzą pierwsze ślady bytności ludności komornickiej. Na terenie obecnych Gliwic istniało kilka warsztatów obróbki krzemienia.*

6200 p.n.e.

- *Na Śląsk przybywa grupa ludności należąca do kultury ceramiki wstęgowej.*

6000 p.n.e.

- *Na Śląsk przybywa kolejna grupa ludności, tym razem należąca do kultury ceramiki wstęgowej rytej.*

Jednymi z najgroźniejszych drapieżników, które żyły w czasach naszych przaprzodków były olbrzymie koty – Machajrodony, dzielące się na szablozębne oraz sztylotozębne. Występowały powszechnie na kilku kontynentach i w różnych strefach klimatycznych. Najślynniejszymi są Smilodony, mylnie nazywane tygrysami szablozębnymi.

Ostatnie Smilodony zniknęły z powierzchni ziemi ok. 10 000 lat temu na terenie Ameryki Południowej.

Na zdj.: rekonstrukcja kota szablozębnego. Fot.: autor.

4700 p.n.e.

- Na Dolnym Śląsku rozwija się kultura ceramiki wstęgowej klutej.

4500 p.n.e.

- Rozpoczyna się epoka neolitu, czyli tzw. epoka kamienia gładzonego. Z Bałkanów napływają pierwsi rolnicy i hodowcy. Powstają pierwsze osady obronne.

4100 p.n.e.

- Powstają tzw. kultury pucharów lejkowatych i amfor kulistych.

3000 p.n.e.

- Zmierzch kultury pucharów lejkowatych.

2300 p.n.e.

- *Zaczyna się epoka brązu. Wyroby z miedzi i brązu pochodzą głównie z importu.*

2100 p.n.e.

- *Zaznaczają się silne wpływy kultury unietyckiej.*

1700 p.n.e.

- *Kończy się kultura ceramiki sznurowej. Głównym zajęciem ówczesnych Gliwiczan jest hodowla zwierząt. Śląsk znajduje się pod wpływem kultury lubuskiej.*

1600 p.n.e.

- *Na Śląsk przybywają przedstawiciele śląsko-wielkopolskiej kultury mogiłowej tworząc kulturę przedłużycką.*

Licznymi śladami pozostawionymi przez ludzi zamieszkujących obecny teren Śląska są nie tylko groby i okruchy ceramiki, ale także kamienne narzędzia – młoty, siekiery, motyki – oraz rzadziej spotykane elementy kobiecych ozdób.

Na zdj.: współczesne repliki kamiennych narzędzi. Fot.: autor.

1500 p.n.e.

- *Zmianie ulega obrządek pogrzebowy. Powszechnym staje się ciałopalenie i grzebanie prochów w urnach.*

1400 p.n.e.

- *Powstaje kultura łużycka.*

1300 p.n.e.

- *Wyroby z brązu stają się powszechne.*

1200 p.n.e.

- *Na terenie obecnych Czechowic rozwija się kultura łużycka.*

700 p.n.e.

- *Na terenie Brzezinki pojawia się osadnictwo wczesnej epoki żelaza.*

650 p.n.e.

- *Okres halsztacki epoki żelaza – szczytowy okres rozwoju kultury łużyckiej.*

500 p.n.e.

- *Wyroby z żelaza definitywnie wyparły mniej trwałe narzędzia z brązu.*
- *Przez Śląsk wiedzie szlak handlowy z północy na ziemie Achajów i Etrusków.*

400 p.n.e.

- *Zmierzch kultury łużyckiej w okolicach Gliwic.*

- Na tereny dzisiejszego Śląska zapuszczają się łupieżcze wyprawy Scytów. Wiele warowni zostaje zdobytych, złupionych i spalonych. Jednocześnie z północy atakują plemiona kultury wschodniopomorskiej (wejherowsko-krotoszyńskiej).

386 p.n.e.

- Po dokonaniu ekspansji na zachód Europy plemiona celtyckie zdobywają Rzym. Rozpoczyna się podbój Europy środkowo – wschodniej.

250 p.n.e.

- Na Śląsk napływają Celtowie. Rozpoczyna się proces latynizacji. Kształtuje się kultura przeworska związana z germańskim plemieniem Wandalów (lub celtyckich Lugiów - historycy nie mają jednoznacznych dowodów). Rozkwita metalurgia.

150 p.n.e.

- Przez Śląsk, w tym także przez Gliwice przebiega słynny szlak bursztynowy. Wiedzie on aż do Imperium Rzymskiego. Kwitnie handel z Dacją, Panonią i Noricum.

59

- Rzymski ekwita z rozkazu cesarza Nerona przemierza szlak bursztynowy. Oprócz cennych towarów przywozi do Rzymu mnóstwo ważnych informacji i opisów ludności zamieszkującej mijane tereny.

166

- Wielu mieszkańców osad naszego regionu bierze czynny udział w wojnach markomańskich po stronie barbarzyńców broniących ziem dzisiejszych Moraw i Słowacji przed najazdem Marka Aureliusza. Walki potrwały do roku 180.

200

- Wzrasta rola szlaku pontyjskiego. Ruch na szlaku bursztynowym zamiera.

250

- Plemię Gotów i Gepidów opuszcza północne tereny Polski i przemieszcza się – przechodząc także przez Śląsk - na południe w rejon morza Czarnego i Siedmiogrodu.

Licznymi świadectwami prowadzonego z bogatym sąsiadem z południa, z Imperium Rzymskim, handlu są licznie znajdowane rzymskie monety, głównie z lat 100 p.n.e. – 370 AD.

Na zdj.: rzymskie denary Septymiusza Sewera oraz Antoninusa Piusa; poprzednia strona: rzymskie denary Gordiana, republiki oraz folisy Klaudiusza Gockiego i Konstantyna Wielkiego. Kolekcja prywatna, fot.: autor.

350

- *Plemiona Silingów i Wandalów zamieszkują Śląsk.*

375

- *Wandalowie podejmują swoją wielką wędrówkę do Afryki. Śląsk pustoszeje.*

500

- *Na Śląsku spada drastycznie gęstość zaludnienia, co prawdopodobnie związane jest z zarazą przyniesioną przez wędrujące plemiona.*

512

- *Prokopiusz z Cezarei opisuje plemię Herulów powracające do kraju Gepidów (Skandynawia) przez ziemie Sklawinów i obszar „pustego kraju”. Większość historyków jest zgodna, iż mianem „pusty kraj” nazwano Śląsk.*

534

- *Wandalowie zostają pokonani w Afryce przez armię bizantyjską. Wielu z nich powraca na ziemie ojców zasilając zamieszkujące te tereny plemiona Słowian.*

550

- *Ze wschodu przybywają kolejne plemiona słowiańskie.*

626

- *Wybucha ogólnosłowiańskie powstanie przeciwko Awarom. W walkach wyróżnia się frankijski kupiec Samon, który zostaje obwołany pierwszym słowiańskim królem. Według niektórych historyków Górny Śląsk, ewentualnie jego część, stanowił północne rubieże państwa Samona.*

629

- *Frankijski król Dagobert najeżdża państwo słowiańskie.*

Ówczesna Dolina Kłodnicy była zarośniętą puszczą z licznymi terenami podmokłymi

Na zdj.: Jezioro w Parku Szwajcaria, fot.: autor.

Wędrowki ludów spowodowały, że obok kultury europejskiej kształtowały się także inne.

Na zdj.: przedislamskie perskie drachmy z VI w.; fot.: autor.

631

- *Kłęska Franków w bitwie pod Wogastisburgiem.*

660

- *Historię wojen Słowian i Franków opisuje w swojej kronice frankijski historyk Fredegar.*

661

- *Zmarł Samon, władca pierwszego państwa słowiańskiego, które przestało istnieć niedługo po śmierci swojego króla.*

800

- *Edyktem Karola Wielkiego zakazano kremacji jako sposobu pochówku. Do idei kremacji powrócono 1100 lat później.*

845

- *Słowiańskie plemiona na Śląsku opisuje Geograf Bawarski. Dokument, który jest w rzeczywistości raportem szpiegowskim powstałym na zamówienie jednego z zachodnich władców, wymienia 15 grodów Ślężan, 20 grodów Opolan, 5 Gołęczyców, 20 grodów Dziadoszan i 30 grodów Lupiglaa (Głupich Główn).*

863

- *Uczeń Cyryla i Metodego Oslaw wyrusza z Nitry z misją chrystianizacji Śląska.*

875

- *Władca Państwa Wielkomorawskiego Świętopelk I zajmuje Górny Śląsk. Dziesięć lat później podporządkuje sobie także Dolny Śląsk.*

894

- *Zmarł Świętopelk I, władca Państwa Wielkomorawskiego. Nowym władcą zostaje jego starszy syn Mojmir II.*

895

- *Pomiędzy Mojmirem II, a jego bratem, księciem nitzańskim Świętopelkiem II dochodzi do konfliktu.*

Panorama Zatorza. Fot.: autor.

- *Świętopelk udaje się do Arnulfa z Karyntii, króla Państwa Wschodniofrankijskiego, w celu zdobycia poparcia. Rozpoczyna się stopniowy rozpad Wielkich Moraw.*

896

- *Ziemie graniczące z Państwem Wielkomorawskim zajmują Madziarowie.*

897

- *Świętopelk II wyrusza zbrojnie przeciw bratu, jednak w starciu z wojskami Arnulfa ponosi klęskę.*

899

- *Bawarowie najeżdżają na Państwo Wielkomorawskie*

901

- *Mojmir II zawiera pokój z Bawarami, czym wywołuje kolejny atak Madziarów na Państwo Wielkomorawskie.*

Imperium Rzymskie upadło. Rolę mocarstwa dominującego w regionie przejęło Bizancjum.

Na zdj.: monety bizantyjskie z V – X w., fot.: autor.

Figura św. Floriana na elewacji kościoła p.w. św. Bartłomieja.

Fot.: autor.

904

- *Węgrzy pokonują Bawarów i pustoszą ziemie Wielkich Moraw, w tym prawdopodobnie i Górny Śląsk.*

906

- *Wojska Mojmira II kontratakują odpierając najeźdźców.*

907

- *Wielka bitwa pod Bratysławą. Prawdopodobnie w niej ginie Mojmir II oraz większość rycerstwa Wielkim Moraw. Upada Państwo Wielkomorawskie, lecz niektóre jego struktury lokalne, w tym także na Śląsku, przetrwają.*
- *Plemiona Śląskie stopniowo uzyskują niezależność.*

921

- *Madziarowie najeżdżają na Czechy i Morawy, w tym prawdopodobnie także na Śląsk. W walce ginie książę Czech Spitygniew I z rodu Przemyślidów.*

943

- *Teren Śląska dostaje się pod kontrolę czeskiego księcia Bolesława I Srogiego, Przemyślidy, który zjednoczył Czechy.*
- *Arabski geograf i historyk Mas`udi abu al-Hasan `Ali ibn al-Husajn tworzy 30 tomowe dzieło „Kitab achbar az-Zaman”, w którym pisze, że państwo ad-Dir (prawd. Ruś) graniczy z państwem al-Firag (prawd. Czechy). Prawdopodobnie opis ziem był o wiele obszerniejszy, jednakże księgi zaginęły – do naszych czasów przetrwało jedynie streszczenie.*

Współistniejący z naszą kulturą świat islamu stał na bardzo wysokim poziomie cywilizacyjnym i kulturowym. Z tej skarbnicy Europa czerpała pełną garścią przez 500 lat.

Na zdj.: tzw. „czarny dirham” – moneta przedislamska oraz dwie monety islamskie; fot.: autor.

955

- *W wyniku klęski w bitwie nad rzeką Lech Węgrzy ustępują. Teren Moraw ostatecznie znajduje się w rękach Czechów.*

960

- *Ibrahim Ibn Jakub, wychowany w duchu arabskim żydowski kupiec i podróżnik, rozpoczyna swoją wielką podróż. Potrwa ona do roku 966. We wspomnieniach opisuje przejazd przez ziemię króla Pragi Bolesława i „króla północy Mieszki”. „Mieszka”, opisany jako najpotężniejszy władca słowiański, miał władać krajem „Trkw”.*
- *Czeski książę zawiera sojusz z Wioletami przeciwko państwu Polan.*

965

- *Władca Polski Mieszko I zawiera układ z władcą Czech poślubiając jego córkę Dobrawę.*

966

- *Mieszko I przyjmuje chrzest.*

Pomimo sięgania po dawne wzorce, także architektoniczne, nadal mało wiemy o życiu ludzi we wczesnym średniowieczu.

Na zdj.: Dom Ogrodnika w Parku Chrobrego; poniżej wnętrze dawnego domu; fot.: autor.

967

- *O Polskim księciu Mieszku I wspomina w swojej kronice saski kronikarz, mnich Widukind z Korbei.*

972

- *15 lipca – Zmarł książę Bolesław I Srogi, książę Czech, władca Śląska. Jego następcą został Bolesław II Pobożny.*

973

- *Utworzono biskupstwo praskie obejmujące (rzekomo) swoim zasięgiem także Śląsk.*

981

- *Czeski dziejopis Kosmas pisze o budowie przez króla Czech granicznego grodziska w Kłodzku, co potwierdza przebieg granicy pomiędzy państwami.*

985

- *Wybuchają walki ze Słowianami Połabskimi. Brak spójności w interesach obu krajów doprowadza do zerwania sojuszu Polsko – Czeskiego.*

- W Opolu, Głogowie i Wrocławiu wzniesiono grody w stylu piastowskim.

Rzeźba przedstawiająca św. Jadwigę, patronkę Śląska, dłuta siostry Marii Paschalis. Elewacja budynku przy ul. Królowej Bony.

Fot.: Krzysztof Wójcik.

**Tomasz Marcin
DUDZIŃSKI**

Gruss aus Gleiwitz

Część II: Pod panowaniem polskim

*Ciąg dalszy historii grodu nad Kłodnicą w książce
„Gruss aus Gleiwitz. Część II: Pod panowaniem polskim”*

Tomasz
Marcin
DUDZIŃSKI

Gruss aus
Gleiwitz

To amatorskie opracowanie historii Gliwic na tle historii Śląska ujęte w prostą formę kalendarium. Większość dostępnych opracowań historycznych dotyczących dziejów grodu nad Kłodnicą jest zbyt szczegółowa, dotyczy także zbyt krótkiego okresu czasu. Ponadto wszystkie te opracowania są pozycjami kosztownymi, ukazują się w znikomym nakładzie i próżno ich szukać w internecie.

Album „Gruss aus Gleiwitz” ma nad nimi poważną przewagę - jest pozycją całkowicie darmową i ogólnodostępną.

Gruss aus Gleiwitz